Van Sociaal Historisch Centrum naar Samenlevingsarchief

Tracé beheert particuliere archieven en documentatie van, voor en met de Limburgse samenleving. We verbinden mensen met sporen uit het verleden. We koppelen professioneel collectiebeheer aan wetenschappelijk onderzoek en een inclusief publieksprogramma.

Het eerste logo van het SHCL.

Oprichting

De geschiedenis van het SHCL begint in 1946 met de oprichting van het Sociaal Archief Limburg, een instelling van de Katholieke Arbeidersbeweging Limburg. De drijvende kracht achter dit initiatief is pater Remigius Dieteren OFM (1915-1995). Zijn primaire doelstelling is het samenbrengen van archieven en documentatie die relevant zijn voor de (kathalieke) sociale geschiedenis van Limburg, en van de Mijnstreek in het bijzonder. Dit dient voor hem zowel een historisch als een sociaal belang, als middel om actuele sociale problemen op te lossen.

Het Sociaal Archief bundelt zijn krachten met nog twee initiatieven die na de Tweede Wereldoorlog van de grond komen en die tot doel hebben een historisch centrum of documentatiecentrum op te zetten. Deze initiatieven staan onder leiding van Carel Bloemen, archivaris van de Staatsmijnen, en de Commissie Sociographie van de Mijnstreek, waarvan hoofdaalmoezenier Karel Roncken voorzitter is en Frans Crombag het secretariaat voert.

In 1949 volgt de oprichting van het Sociaal Historisch Centrum met als statutaire taken: het verzamelen van bronnenmateriaal betreffende het sociale leven in Limburg, het beschikbaar stellen van dit materiaal en het verrichten van zelfstandig wetenschappelijk onderzoek.

Founding Father

Dieteren ambieert geen directeursfunctie en blijft als vrijwillig onderzoeker, bibliothecaris (1971-1980), adviseur en bestuurlijk secretaris (tot 1988) nauw bij het SHCL betrokken.

Sociaaleconomische geschiedenis

In 1955 verschijnt het eerste Jaarboek van het SHCL. Vanaf de vierde editie van 1958-1959 krijgt deze de titel *Studies over de sociaaleconomische geschiedenis van Limburg*. Deze aanpassing tekent een verschuiving van de historisch-sociografische methode – als middel om sociale problemen te bestuderen – naar een breder onderzoeksterrein. In de praktijk ligt het accent op de periode na 1850, de tijd van industrialisatie, mijnbouw en agrarische hervorming.

Waardering en ondersteuning

In 1962 stelt Remigius Dieteren in een pamflet met de titel *Het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg op de tweesprong* onomwonden vast dat zonder een ruimere begroting het SHCL zijn vleugels niet kan uitslaan. Zijn oproep heeft effect. Zowel het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen als de Provincie verhogen hun subsidie. Ook van de kant van diverse gemeentebesturen, bedrijven en instellingen groeit de financiële ondersteuning. Het is een blijk van waardering, maar meer nog de stap die nodig is om uit te kunnen groeien tot een professioneel instituut. In 1963 en 1964 kunnen een archivaris en historisch onderzoeker worden aangesteld.

Para-universitaire instelling

In 1968 erkent het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen het SHCL als para-universitaire instelling. De ambitie van het SHCL als wetenschappelijke instelling krijgt nieuwe kansen met de oprichting van de Rijksuniversiteit Limburg in Maastricht in 1976, nu Universiteit Maastricht (Maastricht University). Sinds 1989 is het SHCL ook formeel geliëerd aan deze universiteit.

Minister Cals over Sociaal Historisch Centrum Limburg

Bestaansrecht overtuigend bewezen

van het rijk te verbeuren van / 6.000 tot / 30.000, op voorwaarde echter, dat vanwege het provinciaal bestuur van Limburg een minstens gelijke bijdrage werdt verzekerd.

Technische vooruitgang:

In 1985 wordt een IBM tekstverwerker met printer aangeschaft voor camera-ready opmaak van manuscripten. In juni 1988 volgt de eerste personal computer.

Foto van de bibliotheekafdeling van het SHCL in 1979.

Naast een archiefcollectie wordt ook een bibliotheek opgebouwd. Een belangrijke aanwilling – zeker in de beginjaren – is de documentatieafdeling. Als je zelf niet alle relevante boeken of tijdschriften in huis kunt hebben, is een summiere beschrijving van de literatuur die in de eigen collectie ontbreekt des te belangrijker. Onder documenteren valt ook het uitknippen, bewaren en beschrijven van krantenartikelen en het verzamelen van informatie over instellingen en personen. Al deze informatie wordt vastgelegd op fiches in ladekasten. Het SHCL is tot in de jaren negentig met dit soort documentatie doorgegaan.

sociaal historisch centrum voor limburg

In 1976 wordt een nieuw logo in gebruik genomen.

Verbreding

Hoewel breed gericht op sociale geschiedenis, ligt de nadruk van het SHCL vanaf 1958-1959 op socialeconomische thema's. Van daaruit is een unieke archiefcollectie en bibliotheek samengebracht over onder meer de steenkolenmijnbouw, keramiekindustrie, vak- en standsorganisaties, landbouwgeschiedenis, arbeidsmigratie en gezondheidszorg in Limburg.
Op basis hiervan verschijnen vele publicaties.

Mede door de samenwerking met de faculteit Cultuurwetenschappen van de Universiteit Maastricht (nu FASoS) groeit in de jaren 1990 de aandacht voor de sociaal-culturele geschiedenis en worden er ook archieven opgenomen van culturele instellingen en van groepen met een minder formele status. Denk aan de archieven van de Limburgse Bond van Muziekgezelschappen (LBM), kunstenaarskring Artishock of het archief van COC Limburg. Inmiddels beheert het SHCL archieven en documentatie van en voor de gehele Limburgse samenleving.

Publicaties mijnbouw

2009 *Oranje-Nassau Mijnen*, J. Peet, W. Rutten, R. Buck
2011 *Mijnbouw en arbeidsmarkt in Nederlands-Limburg*, S. Langeweg
2012 *Mijnwerkers in Limburg*. Een sociale geschiedenis, A. Knotter (red.)
2015 *Limburg Kolenland*. Studies, A. Knotter (red.)
2015 *Onder onze voeten*. Beelden uit de mijnstreek, P. Arnold
2024 *Kolen en kampen*, A. Schoot Uiterkamp

Publieksbereik en publieksparticipatie

Met de expositie in het Gouvernement en de uitgave *De Vlag dekt de Lading*, ter gelegenheid van het veertigjarig jubileum in 1989, ontdekt het SHCL een nieuw medium: tentoonstellingen, al dan niet zelf georganiseerd. Het bereiken van een geïnteresseerd publiek is daarna een steeds prominenter onderdeel van de activiteiten geworden. Dertig jaar later zet het SHCL ook steeds meer in op publieksparticipatie en heeft het SHCL een betrokken groep vrijwilligers.

We werken samen met o.a:

Centre Céramique · Kunstenaarscentrum Limburg · bureau europa · Limburgse Erfgoed · STUDIO EUROPA · DISCOVERY MUSEUM · MBT/TEFAFSTITES · CUYPERSHUS · FASoS · mondriaanhuis · Museumtuin Valkenburg · provincie Limburg · mm

Digitalisering

Steeds meer erfgoedorganisaties spelen in op de kansen van digitaal erfgoed. Zo ook het SHCL. Vanaf 2004 voert het SHCL verschillende conserverings- en digitaliseringsprojecten uit met steun van Metamorfoze, het Nationaal Programma voor het Behoud van Papieren Erfgoed. Zo worden delen van de bedrijfsarchieven van de Sphinx en Société Céramique gedigitaliseerd. Ook ons beeldmateriaal wordt stapsgewijs gedigitaliseerd, beschreven en online beschikbaar gesteld.

Manifest NDE

Eind 2019 ondertekent het SHCL het Manifest van het Netwerk Digitaal Erfgoed. We willen ons digitale erfgoed beter zichtbaar, bruikbaar en houdbaar maken.

Publicatie *Keramiekstad*